

Kapušany, 16.05.2019 r.

Ks. dr hab. Jozef Marčín
Nám. sv. Martina 500/15
082 12 Kapušany

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej ks. mgr. Miloša Kohútka
pt. *Ponowne włączenie prezbitera do stanu duchownego. Studium
historyczno-prawne*, Lublin 2019, mps ss. 297,
napisanej pod kierunkiem ks. dr. hab. Mirosława Sitarza, prof. KUL
i promotora pomocniczego dr Agnieszki Romanko
na podstawie powołania przez Radę Wydziału Prawa, Prawa
Kanonicznego i Administracji KUL z 25.04.2019 r., przesłanego w piśmie
z dnia 26.04.2019 r. WP – 520-131598/1/19**

I. Temat, problem i cel pracy

Rozprawa ks. mgr. lic. M. Kohútka zatytułowana: *Ponowne włączenie prezbitera do stanu duchownego. Studium historyczno-prawne*, Lublin 2019, mps ss. 297, napisana pod kierunkiem ks. dr. hab. Mirosława Sitarza, prof. KUL i promotora pomocniczego dr Agnieszki Romanko jest niezwykle interesująca oraz bardzo aktualna ze względu na dzisiejsze potrzeby Kościoła. Dotyczy przywrócenia do posługi kapłańskiej księdza, który przestał należeć do stanu duchownego. Autor zajmuje się kan. 293 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., w którym ustawodawca stanowi: „Duchowny, który utracił stan duchowny, nie może ponownie być włączony do duchowieństwa, chyba że przez reskrypt Stolicy Apostolskiej”. Kapłan, który utracił stan

duchowny i przeszedł do stanu świeckiego, lecz po latach przemyślał swoją decyzję i ponownie odkrył swoje utracone powołanie duchowne, jest osobą pokornie proszącą o łaskę ponownego przyjęcia go do stanu duchownego, a Kościół może mu tej łaski udzielić (s. 13). Kościół dokonuje tego aktu z wielkim pietyzmem oraz kładąc ogromny nacisk na dobro ogółu. Oprócz stanu duchownego i celibatu, ważna jest także ochrona wspólnoty wiernych, która powinna być chroniona przed skandalem, jakim mogłoby być ponowne przyjęcie zsekularyzowanego księdza do wspólnoty duchowieństwa (s. 13).

Celem pracy jest: 1) przybliżenie problematyki ponownego przyjęcia do stanu duchownego na przestrzeni dziejów Kościoła w oparciu o analizę dokumentów, wydanych przez Kościół w przeszłości; 2) wskazanie przyczyn odchodzenia księży od posługi kapłańskiej, a następnie również ze stanu duchownego; 3) analiza procedury ponownego przyjęcia do stanu duchownego oraz pomoc ordynariuszom i zsekularyzowanym księżom, którzy znajdują się w takich trudnych sytuacjach. Analiza procedury została podzielona na fazę diecezjalną i fazę w Stolicy Apostolskiej. Należy sobie przy tym uświadomić, że ustawodawca w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. nie określa sposobu, w jaki należy postępować podczas ponownego przyjęcia księdza do stanu duchownego, podaje tylko, że może się to odbyć przez reskrypt Stolicy Apostolskiej.

II. Źródła i literatura

Bardzo bogaty spis bibliografii, zamieszczony na końcu rozprawy, zajmuje 17 stron (s. 231-248). Potwierdza to obszerną wiedzę i wnikliwość Autora w przeprowadzonej kwerendzie naukowej źródeł z zakresu prawa i literatury. Ks. M. Kohútek wyodrębnił w bibliografii: 1) źródła (s. 231-235) i 2) literaturę (s. 235-248). Obszerny spis źródeł obejmuje 67 pozycji, a spis literatury zawiera 256 publikacji autorów włoskich, niemieckich, polskich, słowackich, czeskich i anglojęzycznych.

Autor nie podzielił szczegółowo źródeł. Wskazane byłoby, aby w spisie wyodrębnić dekrety soborowe, akty normatywne poszczególnych Biskupów Rzymu oraz dykasterii Kurii Rzymskiej.

Autor stwierdza, że istnieje bardzo niewiele źródeł, które bezpośrednio zajmują się przedmiotową tematyką (s. 15). Takimi źródłami są dwa artykuły, korespondencja listowna między biskupami diecezjalnymi a Kongregacją ds. Duchowieństwa. Kolejnymi źródłami są: uchwały poszczególnych soborów powszechnych, akty normatywne wydane przez papieży, Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r., Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz akty normatywne wydane przez dykasterie Stolicy Apostolskiej (s. 15).

Sposób cytowania i tworzenia przypisów jest prawidłowy, Autor w rozprawie zastosował odrębne numerowanie przypisów w każdym rozdziale (I – 194; II – 198, III – 61, IV – 31 przypisów). Umożliwia to Czytelnikowi swobodniejszy dostęp do źródeł i literatury.

III. Metoda

O naukowości pracy świadczy wybór metody i umiejętność jej wykorzystania. Odnośnie do metody i procedur badawczych, zastosowanych przy pisaniu rozprawy, ks. mgr lic. M. Kohútek napisał: „By osiągnąć poszczególne cele zastosujemy metodę dogmatyczno-prawną oraz historyczno-prawną. Za ich pomocą przeprowadzimy analizę źródeł i literatury prawa kanonicznego” (s. 15).

Cały drugi rozdział ma charakter historyczny. Autor z perspektywy historycznej – od czasów apostoelskich aż po współczesne – próbuje przybliżyć prawo kapłana do powrotu do posługi kapłańskiej.

Doktorant stara się zrozumieć nie tylko procedurę i same przewinienia, z powodu których księża zostali wydaleny ze stanu duchownego, ale zauważa także motywy tej utraty oraz starania wydalonych księży o przywrócenie do stanu duchownego (s. 14).

Chcąc ukazać przyczyny i sposoby utraty, ale też powrotu do stanu duchownego, Autor wspomina również o metodzie psychologiczno-duszpasterskiej, dzięki której stara się scharakteryzować kwestię formacji ludzkiej, która w wielu przypadkach nie została rozwinięta lub tylko nieznacznie rozwinięta, co w ostatecznym efekcie było przyczyną odejścia kapłana ze stanu duchownego (s. 17). W takim rozumieniu można tę problematykę traktować jako interdyscyplinarną.

Wybór procedur i metod zastosowanych do opracowania poszczególnych zagadnień określonych w tytule rozprawy oraz posługiwanie się nimi są prawidłowe i nie budzą żadnych zastrzeżeń.

IV. Układ pracy

Doktorant, uwzględniając kryteria merytoryczne, podzielił rozprawę na cztery rozdziały, które poprzedził wykazem skrótów i wstępem, a zwieńczył zakończeniem, bibliografią i załącznikami.

Wstęp (s. 13-16) zawiera wszystkie elementy wymagane w rozprawie doktorskiej.

W rozdziale I zatytułowanym „Podstawowe pojęcia” (s. 17-83) Autor zawarł cztery punkty: 1. Charakterystyka poszczególnych stanów w Kościele 2. Podział stanów w Kościele; 3. Przyczyny i sposoby utraty stanu duchownego; 4. Sposoby powrotu do stanu duchownego; 5. Stolica Apostolska; 6. Reskrypt; 7. Podsumowanie.

W tym rozdziale Doktorant krótko scharakteryzował podstawowe pojęcia, z którymi Czytelnik będzie miał do czynienia na kolejnych stronach rozprawy. Poznając podstawowe terminy zyskujemy możliwość poznania samego procesu powrotu, który powinien zrozumieć sam starający się o to ksiądz, a także ordynariusz, który ma zamiar go przyjąć. Proces ten muszą we właściwy sposób zrozumieć również ci, którzy w nim współuczestniczą, aby mogli pomóc temu, kto naprawdę chce wrócić do posługi kapłańskiej (s. 86-87).

W II rozdziale zatytułowanym „Przybliżenie historii prawa powrotu księdza do posługi kapłańskiej” (s. 87-156). Autor podzielił ten rozdział na sześć (6) punktów: 1. Okres przedtrydencki; 2. Prawo przedkodeksowe; 3. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r.; 4. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.; 5. Inne dokumenty; 6. Podsumowanie.

W tym rozdziale Autor dokładnie śledzi historię Kościoła, od czasów apostołskich po współczesność, biorąc pod uwagę wszystko, co dotyczy przywrócenia zsekularyzowanych księży do posługi kapłańskiej.

W rozdziale III (s. 161-191) zatytułowanym „Procedura powrotu duchownego do stanu duchownego – faza diecezjalna” ks. M. Kohútek zaprezentował procedurę w Kościele partykularnym w następujących dziesięciu punktach: 1) Określenie warunków powrotu do stanu duchownego; 2) Rozpoczęcie procedury; 3) Prośba o reskrypt; 4) Przyjęcie prośby o reskrypt przez biskupa diecezjalnego; 5) Stanowisko ordynariusza miejsca aktualnego pobytu ubiegającego się o powrót do stanu duchownego; 6) Stanowisko ordynariusza, który zamierza ponownie przyjąć ubiegającego się do stanu duchownego; 7) Przesłanie prośby wraz z wotum biskupa diecezjalnego do Stolicy Apostolskiej; 8) Ważne uzupełnienia wymagane przez Stolicę Apostolską; 9) Okres formacji; 10) Podsumowanie.

Ostatni rozdział (s. 193-218) zatytułowany „Procedura powrotu duchownego do stanu duchownego – Stolica Apostolska” Doktorant podzielił na siedem (7) podrozdziałów: 1) Osoby uprawnione do przyjęcia takiej prośby; 2) Opinie ordynariusza i załączniki; 3) Sposób przekazania dokumentów do Stolicy Apostolskiej; 4) Decyzja Stolicy Apostolskiej; 5) Zawiadomienie o reskrypcie Stolicy Apostolskiej; 6) Inkardynacja ubiegającego się o powrót do stanu duchownego; 7) Podsumowanie.

W następnej fazie Autor zajmuje się procedurą na poziomie Stolicy Apostolskiej.

Na końcu pracy Autor zamieścił załączniki. Po polsku podaje: Spis treści, Wstęp i Zakończenie. Czwartym w kolejności załącznikiem są „Wyniki badań

odejść i powrotów księży na Słowacji” (s. 267-269). Piąty i szósty załącznik, w wersji włosko-polskiej, stanowi Instrukcja Kongregacji ds. Duchowieństwa *Riammissione al sacro ministero riabilitazione per i casi di competenza della Congregazione per il Clero*. W załączniku nr 6 znajdują się wzory poszczególnych dokumentów (11), a na końcu podsumowanie po polsku i po słowacku.

V. Treść pracy i osiągnięcia badawcze

Cała praca jest niezwykle cenna, ponieważ dotyczy delikatnej kwestii powrotu prezbiterów do stanu duchownego. Praca ta pokazuje, że Kościół ma litościwą i kochającą twarz dla takich osób.

Bardzo cennym aspektem tejże pracy jest również to, że na końcu każdego rozdziału Autor zamieszcza podsumowanie (zhrnutie), w którym w skrócie podaje wyniki rozważań przeprowadzanych w danym rozdziale.

Znaczącym wkładem tej pracy jest przeprowadzenie badań, które zostały przedstawione na s. 249. Były one prowadzone w: 1) urzędach i dykasteriach Kurii Rzymskiej (Kongregacja ds. Duchowieństwa, Kongregacja ds. Kościołów Wschodnich); 2) kuriach biskupich i eparchialnych na Słowacji (9) oraz podczas spotkań i rozmów z księżmi, którzy odeszli ze stanu duchownego.

Autor chce pomóc ordynariuszom słowackich diecezji właściwie postępować w przypadku powrotu zsekularyzowanego księdza do stanu duchownego. Dlatego w tym miejscu pojawia się pytanie, skoro chce tą pracą pomóc osobom odpowiedzialnym za diecezje na Słowacji, dlaczego niektóre kurie biskupie tak niechętnie z nim współpracowały. Przecież chodzi tu o pomoc księżom, którzy znaleźli się w takiej sytuacji, to jednak na nowo odkrywają swoje powołanie i chcą powrócić do stanu duchownego.

Autor stwierdza tu, że spotkał się z niezrozumieniem ze strony niektórych ordynariuszy, więc nie był w stanie opracować realnych danych statystycznych, ale udało mu się przynajmniej trochę zarysować sytuację istniejącą na Słowacji (s. 269).

Należy ponadto wspomnieć, że choć na Słowacji jest stosunkowo dużo kanonistów, to ukazuje się bardzo niewiele publikacji z tej dziedziny prawa. W związku z tym niniejsza praca również pod tym względem jest istotną pozycją.

Mając na względzie powyższe uważam, że recenzowana monografia stanowi poważny przyczynek do rozwoju nauki, zainteresowanym – w sposób merytorycznie poprawny – przybliży gruntowną wiedzę. W związku z tym – jako recenzent – wnioskuję, aby, po uwzględnieniu uchybień, została opublikowana w wydawnictwie cieszącym się uznaniem w środowisku naukowym.

Wnioski końcowe

W całościowej ocenie, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że rozprawa Księdza mgr. lic. Miloša Kohútka odpowiada wymogom ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003, nr 65, poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 2 i ust. 3 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r.

Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie Ks. mgr. lic. Miloša Kohútka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

